

منبع شناسی موضوع «رجعت»*

[سید مجید نبوی^۱ / زهره اخوان مقدم^۲ / رضا مرادی سحر^۳]

رجعت در لغت به معنای بازگشت، و در اصطلاح به معنای بازگشت جماعتی از افراد به زندگی دنیا قبل از قیامت است. رجعت یکی از اعتقادات شیعیان است که اهل سنت به آن باورمند نیستند. شیخ صدوق در کتاب اعتقادات می‌گوید: «اعتقاد در باب رجعت این است که برگشتن به دنیا حق است»^۴. قرآن و روایات هر کدام به نوعی به مسئله رجعت اشاره دارند. از جمله آیات معروف در باب رجعت، آیه ۸۳ از سوره نمل است:

﴿وَيَوْمَ نَحْشُرُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ فَوْجًا مِمَّنْ يُكَذِّبُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ يُوزَعُونَ﴾؛ «وروزی

که از هراتمی، گروهی از کسانی را که آیات ما را تکذیب کرده‌اند محشور می‌گردانیم، پس آنان نگاه داشته می‌شوند تا همه به هم پیوندند».

برخی منکران رجعت می‌گویند این آیه مربوط به قیامت است؛ در حالی که واژه «فوجاً» بر این مطلب اشاره دارد که گروهی از تکذیب‌کنندگان محشور می‌شوند نه همه آن‌ها. این ادعا را برخی از آیات قرآن کریم که درباره قیامت بوده و به حشر همه انسان‌ها اشاره

* تاریخ دریافت: ۹۴/۰۴/۲۰، تاریخ پذیرش: ۹۴/۰۴/۳۰.

۱. کارشناس ارشد علوم قرآن و حدیث؛ majidnabavi1366@gmail.com

۲. استادیار و عضو هیئت علمی دانشگاه علوم و فنون قرآن تهران؛ dr.zo.akhavan@gmail.com

۳. کارشناس ارشد علوم قرآن و حدیث؛ allamehclass91.moradisahar@gmail.com

۴. ابن بابویه، محمد بن علی، اعتقادات، ۷۳.

دارند، تأیید می‌کند؛ مانند آیه ۴۷ از سوره کهف:

﴿وَيَوْمَ نُسَيِّرُ الْجِبَالَ وَتَرَى الْأَرْضَ بَارِزَةً وَحَسْرَتَنَا هُمْ فَلَمَّ نُغَادِرْ مِنْهُمْ أَحَدًا﴾

«[یاد کن] روزی را که کوه‌ها را به حرکت درمی‌آوریم، و زمین را آشکارا [و

صاف] می‌بینی، و آنان را گرد می‌آوریم و هیچ‌یک را فروگذار نمی‌کنیم».

در روایات نیز اعتقاد به رجعت از اعتقادات شیعه شمرده شده است؛ به گونه‌ای که اهل بیت علیهم‌السلام می‌فرمایند: «از ما نیست کسی که به رجعت ما ایمان نداشته باشد». از جمله کسانی که به دنیا رجعت می‌کنند، رسول خدا، امیرالمؤمنین و امام حسین علیهم‌السلام هستند. علاوه بر اهل بیت علیهم‌السلام مؤمنان کامل و مشرکان محض نیز به هنگام رجعت به دنیا بازمی‌گردند. در روایتی دیگر از امام صادق علیه‌السلام آمده که فرمودند:

چون قائم ما خروج کند، نزد قبر هر مؤمنی ملکی ندا می‌کند که ای فلان! صاحب تو و امام تو ظاهر شده، اگر می‌خواهی به او ملحق شو و اگر می‌خواهی در کرامت و نعمت خدا باشی همان جا باش. پس بعضی از مؤمنان بیرون می‌آیند و بعضی در نعیم الهی باقی می‌مانند. در برخی روایات، شهدا را نیز از بازگشت کنندگان به دنیا معرفی کرده‌اند.

بدیهی است که رجعت از موضوعات پرچالش است و همواره نیاز به تحلیل و بررسی دارد؛ اما بر محقق لازم است تا بدانند گذشتگان چه تحقیقاتی کرده‌اند و به کجا رسیده‌اند. بر همین اساس، پیشینه تحقیق در طرح‌های پژوهشی، جایگاه والایی دارد و بی‌اطلاعی از آن، منخل پژوهش است. نوشتار حاضر متولی این امر است و سعی کرده تا نیاز محققان را برآورده سازد. جامعه تحقیق در این مقاله، کتاب‌هایی - اعم از فارسی و عربی - است که تا نیمه سال ۱۳۹۳، یعنی تا شهریورماه آن سال، در ایران به زینت طبع آراسته شده‌اند و در دسترس هستند.

درباره رجعت، کتاب‌های زیادی نگاشته شده است که بعضی از آن‌ها

مربوط به قرون گذشته و بعضی دیگر معاصر است. اینک تبرکاً به ۲۵ کتاب که متقدمان در این باب نگاشته‌اند، اشاره می‌شود و سپس سراغ تحقیقات مقصود می‌رویم.

۱. الرجعة وأحاديثها المنقولة عن آل العصمة، سيد احمد ازاحفاد امام موسى كاظم عليه السلام.

۲. الرجعة، حبيب الله كاشاني.

۳. الرجعة، شيخ حسن حلّي.

۴. الرجعة واحاديثها، فضل بن شاذان.

۵. الرجعة، شيخ صدوق.

۶. الرجعة، محمّد بن مسعود عياشي سمرقندی.

۷. الرجعة وظهور الحجّة، ميرزا محمّد مؤمن استرآبادی.

۸. اثبات الرجعة، علامه محمّد باقر مجلسی.

۹. اثبات الرجعة، آقا جمال خوانساری.

۱۰. اثبات الرجعة، علامه حلّي.

۱۱. اثبات الرجعة، نورالدين بن عبد العالی.

۱۲. اثبات الرجعة، مير محمّد عباس موسوی تستری.

۱۳. اثبات الرجعة، ملا سلطان محمود طبسی.

۱۴. اثبات الرجعة، شيخ شرف الدين بحرانی.

۱۵. اثبات الرجعة، ميرزا حسن لاهیجی.

۱۶. اثبات الرجعة، ملا محمّد سرابی تبریزی.

۱۷. اثبات الرجعة، محمّد رضا طبسی.

۱۸. اثبات الرجعة، شيخ سليمان عبد الجبار قطیفی.

۱۹. ارشاد الجهلة المصرین علی انکار الغیبة والرجعة، منسوب به محمد هاشم هروی خراسانی.

۲۰. بشارة الفرج، ملا محمد کرمانشاهی.

۲۱. تفریح الکربة عن المنتقم لهم فی الرجعة، سید جلیل محمود حسینی کاظمی.

۲۲. الجوهر المنضود فی اثبات الرجعة الموعود، شیخ احمد بیان اصفهانی.

۲۳. دحض البدعة من انکار الرجعة، شیخ محمد علی همدانی.

۲۴. دلائل الرجعة، شیخ حسن علامی کرمانشاهی.

۲۵. النجعة فی اثبات الرجعة، سید علی نقی لکهنوی.

برای اطلاع بیشتر از کتب پیرامون رجعت که در گذشته نگاشته شده است می توان به کتاب «الذریعه» آغا بزرگ تهرانی رجوع کرد.

نگارش حاضر در مقام معرفی کتاب های چاپ شده و دارای سه بخش: کتاب ها، پایان نامه ها، و مقاله ها است که اینک ذیل هر عنوان منابع مربوطه به ترتیب الفبا، مشتمل بر ۶۹ کتاب، ۲۱ پایان نامه و ۷۹ مقاله معرفی می شود.

ویژگی پژوهش حاضر آن است که معرفی های آن، محدود به نوشتارهای مخصوص و منحصر در مسئله رجعت نیست؛ بلکه منابعی که بخشی از آن ها، چه زیاد و چه کم، به تحلیل موضوع رجعت اختصاص دارند نیز به طور کامل و با بیان شماره صفحه، معرفی شده اند.

کتابها

۱. الايقاظ من الهجعة بالبرهان علی الرجعة، محمد بن الحسن الحر العاملی، تصحیح هاشم الرسولی المحلاتی، با ترجمه فارسی احمد جنتی، قم: محلاتی: المطبعة العلمیه، ۱۳۸۴، ۴۳۰ ص و ۱۳۶۲، ص ۴۳۷.

۲. اثبات الرجعة، فضل بن شاذان نیشابوری، غلامحسن محرمی، قم: دارالمجتبی (ع)، ۱۳۹۲، ۱۰۱ ص.

۳. اثبات الرجعة، علی آل محسن، قم: باقیات، ۱۳۹۳، ۹۶ ص.
۴. امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشريف آغازگر رجعت، علی اصغر اکبری، تهران: همایش، ۱۳۸۶، ۱۶۹ ص.
۵. الايقاظ من الهجعة بالبرهان علی الرجعة، محمد بن الحسن الحر العاملی، تحقیق مشتاق صالح المظفر، قم: دلیل ما، ۱۳۸۶، ۵۱۲ ص، این کتاب در سال ۱۳۸۰ در ۴۶۳ صفحه چاپ شده است.
۶. الايقاظ من الهجعة بالبرهان علی الرجعة، محمد بن الحسن الحر العاملی، تحقیق عبد الکریم محمد الموسوی، تقدیم فاضل العرفان، قم: موسسه السیده المعصومه عليها السلام، ۱۴۲۳ ق. = ۱۳۸۱، ۴۷۲ ص.
۷. آشنایی با امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشريف و حکومت جهانی آن حضرت، باقر حسینی زفره ای اصفهانی، قم: گلهای بهشت، ۱۳۸۴، ۱۴۴ ص.
۸. بازگشت به دنیا در پایان تاریخ: (تحلیل و بررسی مسئله رجعت)، خدامراد سلیمیان، تهیه موسسه فرهنگی انتظار نور وابسته به دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم: بوستان کتاب قم (انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)، ۱۳۸۴، ۲۵۶ ص.
۹. بازگشت به دنیا در پایان تاریخ: (تحلیل و بررسی مسئله رجعت)، خدامراد سلیمیان، تهیه پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، پژوهشکده مهدویت و آینده پژوهی، قم: موسسه بوستان کتاب، ۱۳۹۲، ۲۵۶ ص.
۱۰. بازگشت به عالم دنیا رجعت، عبدالحسین احسان جو، قم: موعود اسلام، ۱۳۸۷، ۶۴ ص.
۱۱. بازگشت خوبان، نویسنده کمال کریمی، شیراز: نامه پارس، ۱۳۹۳، ۱۰۴ ص.
۱۲. بازگشت مردگان در آخرالزمان، رحمت الله نوری شهرضایی، قم: رحمت الله نوری شهرضایی، ۱۳۸۸، ۶۳ ص.

۱۳. بازگشت: گناهی به مبحث رجعت، مجموعه سخنرانی مجتبی حسینی، تهران: کتاب نیستان، ۱۳۸۵، ۱۵۹، ص، این کتاب در سال ۱۳۸۱ در ۱۸۶ صفحه چاپ شده است.

۱۴. بانوان رجعت‌کننده، جواد جعفری، برای حوزه علمیه قم، مرکز تخصصی امامت و مهدویت، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود عجله الله تعالی فرجه التوفیق، قم: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود عجله الله تعالی فرجه التوفیق، ۱۳۹۲، ۱۳۳، ص.

۱۵. بیداری امت در اثبات رجعت، تالیف محمد مهدی اصفهانی کاظمینی، ترجمه ابوالقاسم سبحان، باقر بیدهندی، قم: مسجد مقدس جمکران، ۱۳۸۸، ۱۳۶، ص، این کتاب در تهران و در انتشارات نشر علمی و در سال ۱۳۳۱ و در ۸۴ صفحه چاپ شده است.

۱۶. تاریخ اسلام امام مهدی عجله الله تعالی فرجه التوفیق از تولد تا رجعت، علی نظری منفرد، قم: جلوه کمال، ۱۳۸۷، ۴۷۷، ص.

۱۷. التبیان فی تفسیر القرآن، طوسی، محمد بن حسن، دار احیاء التراث العربی، بیروت، بی تا ۱۰ جلدی، جلد ۱ صفحه ۲۵۴ (بقره / ۵۶) و جلد ۲ صفحه ۲۸۳ (بقره / ۲۴۳) و جلد ۳ صفحه ۴۷ (آل عمران / ۱۶۹) و جلد ۸ صفحه ۱۲۰ (نمل / ۸۳) و جلد ۸ صفحه ۲۳۴ (روم / ۱۱) و جلد ۹ صفحه ۶۰ (مؤمن / ۱۱).

۱۸. التحفة المهدیة: دراحوال حضرت حجة ابن الحسن علیه السلام، حسین ابن نصرالله ابن صاد الموسوی الحسینی الارومی، تهران: سیب سبز، ۱۳۸۸، ۷۲۸، ص.

۱۹. تفسیر احسن الحدیث، قرشی سید علی اکبر، بنیاد بعثت، تهران، ۱۳۶۶، ش، ۱۲، جلدی، جلد ۷ صفحه ۵۰۶ (نمل / ۸۳).

۲۰. تفسیر القرآن العظیم، ابی الفداء حافظ ابن کثیر الدمشقی، دار الکتب العلمیة، بیروت، ۱۴۰۸، ق، ۴، جلدی، جلد ۲ صفحه ۶۱۱ (توبه / ۱۱۳).

۲۱. تفسیر القرآن الکریم، صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، انتشارات بیدار، قم، ۱۴۱۱، ق، ۷، جلدی، جلد ۵ صفحه ۷۵ (یس / ۳۱).

۲۲. تفسیر نمونه، مکارم شیرازی، ناصر، دارالکتب الإسلامیة، تهران، ۱۳۷۴ ش، ۲۷ جلدی، جلد ۲ صفحه ۱۵۹ (بقره/ ۲۴۳) و جلد ۱۵ صفحه ۵۵۵ (نمل/ ۸۲) و جلد ۱۵ صفحه ۵۵۹ (نمل/ ۸۲).

۲۳. جبر و اختیار، درس محمد باقر بهبودی، تنظیم فریبرز خسروی، رجعت، درس محمد باقر بهبودی، تنظیم امیرروئین تن، تهران: معراجی مرکز پخش، ۱۳۵۷.

۲۴. الجدید فی تفسیر القرآن المجید، سبزواری نجفی محمد بن حبیب الله، دارالتعارف للمطبوعات، بیروت، ۱۴۰۲ ق، ۷ جلدی، جلد ۵ صفحه ۲۵۴ (نمل/ ۸۳).

۲۵. داستانهایی از بازگشت ائمه علیهم السلام به این دنیا، عبدالله حسینی، قم: مهدی یار، ۱۳۷۹، ۱۶۰ ص.

۲۶. رجعت (بازگشت بزرگ درهنگام ظهور)، حسین شهیمی، قم: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها، دفتر نشر معارف تهران: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها، پژوهشگاه فرهنگ و معارف، ۱۳۸۶، ۲۳۸ ص.

۲۷. رجعت از دیدگاه شیعه، فهیمه ربیعی، قم: موسسه انتشاراتی امام عصر رضی الله تعالی عنہ، ۱۳۹۰.

۲۸. رجعت از دیدگاه عقل، قرآن، حدیث، نگارش حسن طارمی، زیر نظر استاد سبحانی، قم: جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۶۵.

۲۹. رجعت از دیدگاه قرآن کریم و عترت، حمید کردنژاد، تهران: کتاب میر، ۱۳۷۹.

۳۰. رجعت از منظر قرآن، محمد ظریف، تهران: راه نیکان، ۱۳۹۲، ۲۲۰ ص.

۳۱. رجعت از نظر شیعه، نجم الدین طبسی، قم: دلیل ما، ۱۳۸۸، ۱۴۶ ص.

۳۲. رجعت از نگاه عقل و دین، غلامرضا مغیثی، قم: انتشارات قم، ۱۳۸۰، ۹۶ ص.

۳۳. رجعت ملاقات حضرت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشريف با حضرت امام حسین عليه السلام در زمان ظهور، مولف زهره بلوچستانی، اصفهان: بینش آزادگان، ۱۳۸۶.
۳۴. رجعت و...، ابوالحسن رفیعی قزوینی، محمدرضا بندرچی، قزوین: طه: مرکز نشر میراث فرهنگی قزوین، ۱۳۶۸، ۱۱۹ ص.
۳۵. رجعت، ابراهیم ابراهیمی، قم: تامین، ۱۳۸۱.
۳۶. رجعت، چیستی و چرایی، محمد حسین پورامینی، برای آستان قدس رضوی، معاونت تبلیغات و ارتباطات اسلامی، مشهد: انتشارات قدس رضوی، ۱۳۹۱.
۳۷. رجعت، محمدباقر مجلسی، با مقدمه و تصحیح و حواشی ابوذر بیدار، تهران: رسالت قلم، ۱۳۶۷، ۱۴۴ ص.
۳۸. رجعت، محمدباقر مجلسی، مرتضی جنتیان، اصفهان: کانون پژوهش، ۱۳۷۹، ۱۰۰ ص.
۳۹. رجعت، مهدی نیلی‌پور، محسن آدم‌زاده، اصفهان: مرغ سلیمان، ۱۳۹۲.
۴۰. رجعت، نه تناسخ، پیمان عارف‌کیا، تهران: پیمان عارف‌کیا، ۱۳۸۷، ۳۷۸ ص.
۴۱. رجعت، یا بازگشت به جهان، محمدرضا ضمیری، تهران: موعود عصر عجل الله تعالی فرجه الشريف، ۱۳۷۸، ۸۰ ص.
۴۲. رجعت، یا جامعه‌شناسی نجات، رضا خادمی، ویراستار حسین نیک‌سرشت، قزوین: بحرالعلوم، ۱۳۷۹، ۱۷۹ ص.
۴۳. رجعت، یا حیات دوباره ازدیدگاه عقل، قرآن و روایات، احمد علی طاهری و رسی، قم: مسجد مقدس جمکران، ۱۳۸۴، ۲۳۱ ص.
۴۴. رجعت، یا دولت کریم خاندان وحی عليه السلام، محمد خادمی شیرازی، ۱۴۱۱ ق. = ۱۳۷۰، ۲۲۸ ص.
۴۵. رجعت، یا زنده شدن مردگان پس از مرگ دردنیاء، علی پوست‌شور، تهران: انتشارات مفید، ۱۳۹۳، ۱۲۸ ص.

۴۶. الرجعة اوالعودة الى الحياة الدنيا بعد الموت، على موسى الكعبي، قم: مركز الرسالة، ۱۴۲۶ ق.= ۱۳۸۴، ۱۰۷ ص.
۴۷. الرجعة بين الظهور والمعاد، محمد سند، اصفهان: بهار قلوب، ۱۳۹۳.
۴۸. الرجعة، احمد بن زين الدين الاحسائي، قم: سبط النبي، ۱۳۸۳، ص ۴۱۳.
۴۹. رساله شريفه اثبات رجعت، از مصنفات ابوالحسن الحسين قزوینی، بی جا: بی نا، ۱۳۶۹ ق = ۱۳۲۷ ش. (قم: حکمت (چاپخانه)).
۵۰. ستاره درخشان: ترجمه الشيعه والرجعه، محمدرضا طبسی نجفی، مترجم محمد ميرشاه ولد، قم: موسسه انصاريان، ۱۳۷۱.
۵۱. سرنوشت انسان: برزخ و نفخه صور... مسعود عالی، قم: نشر عطش، ۱۳۹۱، ۳۴۲ ص.
۵۲. سه رساله نور: ام ابیها، رجعت، حج، مهدي سمندري، اصفهان: كانون پژوهش، ۱۳۸۸، ۱۷۰ ص.
۵۳. شيعه و اعتقاد به رجعت (در قرآن و حديث)، جليل فلاح تفتي، يزد: کوثر هدايت، ۱۳۸۳، ص ۱۸۳.
۵۴. الشيعة والرجعة: كتاب علمي تاريخي ادبي اخلاقي يبحث فيه بحثا تحليليا (حول الامام الثاني عشر المهدي المنتظر عَلَيْهِ السَّلَامُ وَرَجْعَتِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ)، تاليف محمدرضا النجفي، ۱۳۸۵ ق.= ۱۹۶۶ م.= ۱۳۴۵ نجف: مطبعة الاداب.
۵۵. شيعه و رجعت، مؤلف محمدرضا طبسی نجفی، ترجمه محمد ميرشاه ولد، تهران: جمهوری، ۱۳۸۴، ۳۸۶ ص.
۵۶. طاووس بهشتیان: زندگانی و شخصیت حضرت ولی عصر علیه السلام از ولادت تا ظهور، و بحث رجعت، محمدرضا کریمی، قم: دليل ما، ۱۳۸۹.
۵۷. ظهور و رجعت در منابع اهل سنت، مسیحیت، یهودیت و زردشت، نرگس سادات حسینی، تهران: دانشیاران ایران، ۱۳۸۶، ۲۴۶ ص.

۵۸. عصر شکوهمند رجعت، محمدرضا اکبری، قم: مسجد مقدس جمکران، ۱۳۸۷، ۳۰۴ ص.
۵۹. عود ارواح، گابریل دلان، ترجمه رفیع الملک، تهران: دنیای کتاب، ۱۳۸۶، ت، ۴۹۲ ص.
۶۰. قرآن، امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف وزنان، محمدرضا نصوری، قم: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف، ۱۳۹۱، ۱۶۸ ص.
۶۱. مبادیء فکرة الرجعة عند الامامية: استعراض لابرزالنصوص الواردة فی الرجعة، محمدهادی گرامی، تهران: شب، ۱۳۸۷، ۷۵ ص.
۶۲. مجالس شبهای شنبه: بیانات حضرت آیت الله العظمی آقای حاج تقی طباطبایی قمی (دام ظلّه) پیرامون رجعت و دیگر مطالب ارزنده، به قلم عباس حاجیان دشتی، قم: عزیزی، ۱۴۱۶ ق. =، ۱۳۷۵.
۶۳. مجمع البیان فی تفسیر القرآن، طبرسی، فضل بن حسن، انتشارات ناصر خسرو، تهران، ۱۳۷۲ ش، ۱۰ جلدی، جلد ۱ صفحه ۲۴۲ (بقره/ ۵۶) و جلد ۷ صفحه ۳۶۶ (نمل / ۸۳) و جلد ۹ صفحه ۱۰۰ (زخرف / ۳۶).
۶۴. المجموعة الحدیثیة المعروفة بمختصر بصائر الدرجات للشیخ سعد بن عبدالله اشعری، رسالة الرجعة والرد علی اهل البدعه. رساله احادیث الذر، تالیف عزالدین بن ابی محمد الحسن بن سلیمان الحلّی العاملی، تحقیق مشتاق صالح المظفر، اشراف مكتبة العلامة المجلسی، قم: مكتبة العلامة المجلسی، ۱۳۸۸، ۷۳۷ ص.
۶۵. محاضرات فی الرجعة، علی الحسینی الصدر قم: دلیل ما، ۱۳۸۵ = ۱۴۲۷ ق، ۱۲۶ ص.
۶۶. مهدی (عجل الله فرجه) و مسئله رجعت، ابوالحسن مولانا، به همت ستاد بزرگداشت مراسم نیمه شعبان مسجد آیت الله انگجی تبریز، تبریز: نور ولایت، ۱۳۷۵، ۱۳۹ ص.

۶۷. مهدی منتظر: ترجمه الشيعة والرجعة، محمدرضا طبسی نجفی، ترجمه محمد میرشاه ولد، تهران: جمهوری، ۱۳۸۴.

۶۸. المهديون الاثنا عشر: مقام الرجعة للاثمة الاثني عشر، محمد السند، تهران: موسسه الصادق الطباعة والنشر، ۱۴۳۳=۱۳۹۱، ۶۲ ص ۲۰۱۲.

۶۹. الميزان في تفسير القرآن، طباطبایی، سيد محمد حسين، دفترانتشارات اسلامي جامعه مدرسين، بي تا ۲۰ جلدی، جلد ۲ صفحه ۱۰۶ (بقره/ ۲۱۰).

پایان نامه‌ها

۱. اثبات رجعت در آیات و روایات، استاد راهنما: دکتر حمیدرضا مستفید، استاد مشاور: دکتر سید محسن میرباقری، دانشجو: پروین صفابخش، دانشکده اصول الدین، ۱۳۸۸.

۲. آموزه دینی رجعت و رابطه آن با مسئله نفس و بدن در کلام اسلامی، استاد راهنما: مرتضی عرفانی، استاد مشاور: علی اکبر نصیری، دانشجو: مهدیه غفاری فوزی، کارشناسی ارشد دانشگاه سیستان و بلوچستان، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، ۱۳۹۱.

۳. بررسی ادله موافقان و مخالفان مسأله رجعت، استاد راهنما: دکتر مهدی جلالی، دانشجو: نرگس نوربخش، کارشناسی ارشد دانشگاه پیام نور استان تهران، دانشکده الهیات، ۱۳۹۰.

۴. بررسی تطبیقی رجعت از دیدگاه قرآن و اهل کتاب، استاد راهنما: محسن میرباقری، دانشجو: محبوبه مهرپویا، کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، دانشکده علوم انسانی، ۱۳۹۱.

۵. بررسی تطبیقی کلامی و تفسیری آموزه رجعت از منظر امامیه و اهل سنت متأخر، استاد راهنما: محمد رضا کریمی والا، دانشجو: مهدی بهمنی، کارشناسی ارشد دانشگاه قم، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، ۱۳۹۳.

۶. بررسی رجعت از دیدگاه علامه ابوالحسن رفیعی قزوینی، استاد راهنما: مریم

- خوشدل روحانی، استاد مشاور: حسین اترک، پدیدآور: طاهره احدیان، کارشناسی ارشد دانشگاه زنجان، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، ۱۳۹۲.
۷. بررسی رجعت و رابطه آن با تناسخ از منظر عقل و نقل، استاد راهنما: هادی فنایی، دانشجو: ابرهیم عقیلی، کارشناسی ارشد دانشگاه بین المللی امام خمینی علیه السلام، قزوین، دانشکده الهیات، ۱۳۹۱.
۸. بررسی و نقد دیدگاه‌های مختلف درباره رجعت و حکمت و فلسفه آن، استاد راهنما: محمدعلی رستمیان، استاد مشاور: مجتبی سپاهی، پدیدآور: امین‌الله عدنانی ساداتی. سید امین‌الله ادنانی ساداتی، کارشناسی ارشد دانشگاه اصفهان، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، ۱۳۹۲.
۹. پاسخ به شبهات اهل سنت درباره رجعت، استاد راهنما: محمد جعفر مروجی طبسی، استاد مشاور: عزالدین رضا نژاد، دانشجو: رمضان پای برجای، ۱۳۹۲.
۱۰. ترجمه و تحقیق کتاب خلع و طلاق و رجعت خلاف شیخ طوسی علیه السلام، دانشجو: حسین میری زاده، کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۶۷.
۱۱. تناسخ و مقایسه آن با رجعت، دانشجو: ایرج حافظی، کارشناسی ارشد دانشگاه قم، ۱۳۷۷.
۱۲. رجعت از دیدگاه قرآن و سنت از منظر فریقین (با تأکید بر پاسخگویی به شبهات جدید)، استاد راهنما: محمدحسن زمانی، استاد مشاور: نعمت‌الله صفری فروشانی، دانشجو: نسیم حیدرزید، کارشناسی ارشد دانشگاه جامعه المصطفی العالمیه، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، ۱۳۸۳.
۱۳. رجعت از نگاه امام هادی علیه السلام با رویکردی به زیارت جامعه کبیره نویسنده: بی‌بی‌زینب حسینی، مقاله‌های همایش‌های ایران، کنگره بین المللی فرهنگ و اندیشه دینی، مرکز راهبری مهندسی فرهنگی شورای فرهنگ عمومی استان بوشهر، ۱۳۹۳.
۱۴. رجعت از دیدگاه عقل و نقل، استاد راهنما: علیرضا کهنسال، استاد مشاور:

- عزیزالله فیاض صابری، دانشجو: نرجس رضایی، کارشناسی ارشد دانشگاه فردوسی مشهد، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، ۱۳۸۸.
۱۵. رجعت در اسلام و مقایسه آن با آخرالزمان در یهودیت و مسیحیت، استاد راهنما: توفیقی، استاد مشاور: احمد عابدی، دانشجو: مصطفی بابایی، مجری: محمد رضا سپهری، کارشناسی ارشد دانشگاه قم، ۱۳۷۷.
۱۶. رجعت در اسلام و مقایسه با آن با آخرالزمان در یهودیت و مسیحیت، دانشجو: مصطفی بابایی، کارشناسی ارشد دانشگاه قم، ۱۳۷۷.
۱۷. رجعت، استاد راهنما نظری، استاد مشاور حشمت پور، دانشجو: حسین شه میری، مجری: رقیه بیگم، کارشناسی ارشد دانشگاه قم، ۱۳۸۱.
۱۸. الرجعه فی منظار الثقلین، استاد راهنما: حسان سویدان العاملی، استاد مشاور: حسین شراره العاملی، دانشجو: محمود صعب، کارشناسی ارشد دانشگاه جامعه المصطفی العالمیه، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، ۱۳۸۴.
۱۹. سازگاری درونی و بیرونی اعتقاد به رجعت در فلسفه اسلامی، استاد راهنما: سید حسن سعادت مصطفوی، استاد مشاور: محمد کاظم فرقانی، دانشجو: محمد احمدی زاده، کارشناسی ارشد دانشگاه امام صادق علیه السلام، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، ۱۳۹۱.
۲۰. قصة موسى علیه السلام بین القرآن والتوراة (دراسة مقارنة)، استاد راهنما: معین دقیق، استاد مشاور: علی الشیخ، دانشجو: صالح محسن التیمی، کارشناسی ارشد دانشگاه جامعه المصطفی العالمیه، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، ۱۳۸۶.
۲۱. نقد و بررسی ادله روائی رجعت، استاد راهنما: سیفعلی زاهدی فر، استاد مشاور: علی رضایی کهنمویی، دانشجو: مریم الهیاری نژاد، کارشناسی ارشد دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، دانشکده الهیات، ۱۳۹۲.

مقاله‌ها

۱. اجل یهود: پایان دنیا یا رجعت عیسی علیه السلام، علی رضایی کهنمویی، مجله: مشرق موعود، تابستان ۱۳۹۱، سال ششم، شماره ۲۲.
۲. ارزیابی رجعت پس از مرگ به استناد قرآن و احادیث: بازگشت به دنیا، امری عام نیست، امیر حسین ترکاشوند، مجله: گلستان قرآن مهر ۱۳۸۰، شماره ۸۳.
۳. از سکرات مرگ چه می دانیم؟ گفت وگوبا دکتر محسن میرباقری، کارشناس علوم قرآنی و حدیث، نشریه: زن روز، شماره: ۲۲۷۸.
۴. از سلسله برنامه های پرسش و پاسخ: رجعت، جعفر سبحانی، مجله: درس هایی از مکتب اسلام آبان ۱۳۹۱، شماره ۶۱۸.
۵. استحاله تناسخ در فلسفه اسلامی و اعتقاد به رجعت، علی ارشد ریاحی، فصلنامه مقالات و بررسی ها، شماره ۸۳، ۱۳۸۶ ص ۹.
۶. آشنایی با رجعت، ابراهیم شفیعی سروستانی، ماهنامه موعود، شماره ۹۱، شهریور ۱۳۸۷ ص ۲۴.
۷. باور کنیم رجعت سرخ ستاره را: نگاهی به آموزه رجعت در باور شیعی، حسن صدرایی عارف، نشریه: پنجره، شماره: ۱۷۴.
۸. برون رفت علامه طباطبایی از مشکله رجعت در اندیشه صدرایی، محمد احمدی زاده، محمد کاظم فرقانی، نشریه: پژوهش های فلسفی، شماره ۱۲.
۹. برون رفت علامه طباطبایی از مشکله رجعت در اندیشه صدرایی، محمد احمدی زاده، محمد کاظم فرقانی، فصلنامه فلسفه دین، سال نهم، شماره ۱۳، پاییز و زمستان ۱۳۹۱ ص ۵۳.
۱۰. پیشگویی رجعت در آخرالزمان در تورات، انجیل و قرآن، رضا برنجکار، محمد مقداد امیری، فصلنامه فلسفه دین، سال هفتم، شماره ۸، زمستان ۱۳۸۹ ص ۹۵.

۱۱. پیشینه رجعت نگاری در شیعه و تحلیل کمیت و کیفیت آن، سیدنسیم حیدر زیدی، مجله سخن تاریخ، شماره ۲۰، پاییز و زمستان ۱۳۹۳ ص ۷۷.
۱۲. تأملی پیرامون رجعت و رجعت‌کنندگان از نگاه عقل و نقل، حسین حبیبی تبار، مجله: پژوهش‌های اعتقادی کلامی پاییز ۱۳۹۲، شماره ۱۱.
۱۳. تباین ماهوی رجعت و تناسخ، علی موحدیان عطار، فصلنامه فلسفه دین، سال هشتم، شماره ۱۱، پاییز و زمستان ۱۳۹۰ ص ۹۳.
۱۴. تجدد و رجعت، مرضیه سلیمانی، ماهنامه اطلاعات حکمت و معرفت، شماره ۳۹، خرداد ۱۳۸۸ ص ۱۴.
۱۵. تفاوت تناسخ با معاد جسمانی، مهدی تراب پور، نشریه: معرفت کلامی، شماره ۵.
۱۶. تفاوت‌های اساسی رجعت و تناسخ با تکیه بر آیات و روایات، محمد حسین بیات، فردین دارابی، فصلنامه سراج منیر، شماره ۱۳، زمستان ۱۳۹۲ ص ۳۱.
۱۷. چرا رجعت؟ زینب صالحی، ماهنامه راه قرآن، شماره ۴۶، خرداد و تیر ۱۳۹۲ ص ۵۳.
۱۸. حرف اول رجعت بشریت به کانون رحمت، فصلنامه فرهنگ پویا، شماره ۱، شهریور ۱۳۸۵.
۱۹. خاستگاه رجعت از دیدگاه مخالفین و نقد و بررسی آن، حجت الاسلام جواد گلی، حجت الاسلام علی زمانی.
۲۰. راست‌نمایی احادیث رجعت، اصغره‌دوی کاشانی، مرضیه رضوی، مجله: علوم حدیث پاییز ۱۳۹۱، سال هفدهم، شماره ۶۵.
۲۱. رجعت: رستاخیز کوچک، لقمان رضا نژاد، نشریه: امان، شماره: ۳۶.
۲۲. رجعت، رهاوردی الهی، زهرا رضائیان، ماهنامه گلبرگ، شماره ۷۸، شهریور ۱۳۸۵ ص ۱۳.

۲۳. رجعت، شاهدی برستاخیز جسمانی، خلیل منصوری.
۲۴. رجعت از دیدگاه شیعه و فرقه ضالّه بهائیت، سامان دخت کبیری سامانی، علی ملک زاده، نشریه: معرفت، شماره: ۱۷۸.
۲۵. رجعت از دیدگاه قرآن کریم، عصمت اسداللهی، ملیحه سلمانی ایزدی.
۲۶. رجعت از دیدگاه قرآن و احادیث، زهره سادات نبوی، مجله: بینات سال پانزدهم، پاییز ۱۳۸۷، شماره ۳.
۲۷. رجعت از دیدگاه روایات، علیرضا معنوی، ماهنامه راه قرآن، شماره ۵۰، بهمن و اسفند ۱۳۹۲ ص ۴۷.
۲۸. رجعت از دیدگاه شیعه و فرقه ضالّه بهائیت، سامان دخت کبیری سامانی، علی ملک زاده، ماهنامه معرفت، شماره ۱۷۸، مهر ۱۳۹۱ صص ۱۰۹، ۱۲۴.
۲۹. رجعت از دیدگاه عقل، مرضیه هدایتی، ماهنامه راه قرآن، شماره ۵۰، بهمن و اسفند ۱۳۹۲ ص ۴۸.
۳۰. رجعت از دیدگاه قرآن و احادیث، زهره سادات نبوی، فصلنامه بینات، شماره ۵۹، پاییز ۱۳۸۷.
۳۱. رجعت از نگاه فریقین، عسکری اسلامپور کریمی، پژوهشنامه حکمت و فلسفه اسلامی، شماره ۲۱، بهار ۱۳۸۶ ص ۳۳.
۳۲. رجعت از نگاه قرآن، خدامراد سلیمیان، مجله: انتظار موعود پاییز و زمستان ۱۳۸۵، شماره ۱۹.
۳۳. رجعت از نگاه فریقین، عسگری اسلامپور، طلوع، شماره ۲۱ و ۲۲.
۳۴. رجعت امام حسن (ع) در قرآن و روایات، ماهنامه موعود، شماره ۳۹، شهریور و مهر ۱۳۸۲ ص ۳۴.
۳۵. رجعت امام زادگان طلوعی دوباره، حجت الاسلام والمسلمین علی رضا نعمتی، ماهنامه خورشید مکه، شماره ۲۸، اردیبهشت ۱۳۸۴ ص ۱۷.

۳۶. رجعت در اندیشه شیعی، محمد هادی معرفت، مجله: وقف میراث جاویدان بهار ۱۳۷۵، شماره ۱۳.
۳۷. رجعت در آثار اسلامی، ماهنامه موعود، شماره ۹۱، شهریور ۱۳۸۷ ص ۳۷.
۳۸. رجعت در آیات قرآن، حمید محمدی، روزنامه رسالت.
۳۹. رجعت در آیین کتاب و سنت، محمد علی فیاضی، مجله: سفیر نور تابستان ۱۳۸۹، شماره ۱۴.
۴۰. رجعت در روایات، ماهنامه موعود، شماره ۹۱، شهریور ۱۳۸۷ ص ۳۴.
۴۱. رجعت در عهدین و اسلام، مهدی سنگ سفیدی، مجله: رشد آموزش معارف اسلامی زمستان ۱۳۹۲، شماره ۹۱.
۴۲. رجعت در قرآن، خلیل منتظر قائم، ماهنامه موعود، شماره ۹۱، شهریور ۱۳۸۷ ص ۲۶.
۴۳. رجعت سبز، رضا قاسمزاده، ماهنامه موعود، شماره ۳۴، آبان و آذر ۱۳۸۱ ص ۷۳.
۴۴. رجعت فرهنگی چالشی در مدیریت علوی، گروه فرهنگ و معارف اسلامی، مجله: پژوهش‌های اجتماعی اسلامی بهمن و اسفند ۱۳۸۰ و فروردین و اردیبهشت ۱۳۸۱، شماره ۳۲ و ۳۳.
۴۵. رجعت کنندگان، ماهنامه موعود، شماره ۶۷، شهریور ۱۳۸۵ ص ۴۹.
۴۶. رجعت نور، مریم راهی، ماهنامه دیدار آشنا، شماره ۶۸، فروردین و اردیبهشت ۱۳۸۵ ص ۳۱.
۴۷. رجعت و امکان و ضرورت آن از دیدگاه عقل و نقل، صدیقه نیک طبع، ماهنامه معرفت، شماره ۱۰۱، اردیبهشت ۱۳۸۵ ص ۵۷.
۴۸. رجعت و تناسخ، محبوبه سادات مقدسی، فصلنامه محفل، شماره ۴، زمستان ۱۳۹۰ ص ۴۰.

۴۹. رجعت و جایگاه آن در اسلام، محمد رضا نصوری، مجله: پیوند فروردین و اردیبهشت ۱۳۹۲، شماره ۴۰۲ و ۴۰۳.
۵۰. رجعت و رجعت کنندگان به استناد احادیث و روایات، شمسى واقف زاده، اکرم حکم آبادی، مجله: مطالعات قرآنی تابستان ۱۳۹۱، شماره ۱۰.
۵۱. رجعت و وقت ظهور حضرت حجت عَلَيْهِ السَّلَام، تاویل مشکات، نشریه آفاق نور، شماره ۱۴، پاییز و زمستان ۱۳۹۰ صص ۱۱۷، ۱۲۲.
۵۲. رجعت (بازگشت به دنیا بعد از ظهور امام زمان ارواحنا فداه و قبل از برپایی قیامت)، سید محمد رضا ابطحی.
۵۳. رجعت، حسین الهی نژاد، مجله: مبلغان اردیبهشت ۱۳۸۲، شماره ۴۰.
۵۴. رجعت، دکتر تقی پورنامداریان، دو ماهنامه بخارا، شماره ۷۵، فروردین، تیر ۱۳۸۹.
۵۵. رجعت، دو ماهنامه امان، شماره ۳۶، خرداد و تیر ۱۳۹۱ صص ۵۴.
۵۶. رجعت، ماهنامه درسهایی از مکتب اسلام، شماره ۶۸۱، آبان ۱۳۹۱ صص ۵۲.
۵۷. رجعت، محبوبه عظیم زاده، فصلنامه فرهنگ کوثر، شماره ۷۴، تابستان ۱۳۸۷ صص ۱۰.
۵۸. رجعت، محمد رضا زادهوش، مجله: کتاب ماه دین آذر ۱۳۸۱، شماره ۶۲.
۵۹. رجعت، محمد هادی معرفت، ماهنامه موعود، شماره ۴۶، شهریور ۱۳۸۳ صص ۲۲.
۶۰. رجعت، محمد رضا ضمیری، ماهنامه موعود، شماره ۷۹، شهریور ۱۳۸۶ صص ۶۰.
۶۱. رجعت، هادی صادقی، فصلنامه علوم حدیث، شماره ۶۲، زمستان ۱۳۹۰ صص ۴۴.
۶۲. رجعت، یک اتفاق یا یک ضرورت، ماهنامه موعود، شماره ۳۰، اسفند ۱۳۸۰ صص ۵۶.

۶۳. ره آوردی به نام رجعت، زهرا رضاییان، ماهنامه راه قرآن، شماره ۵۰، بهمن و اسفند ۱۳۹۲ ص ۴۹.
۶۴. سلمان در دوران رجعت، ابراهیم پورحسین، ماهنامه موعود، شماره ۱۰۶، آذر ۱۳۸۸ ص ۶۱.
۶۵. شرح حال و ویژگی های زنان رجعت کننده در حکومت امام زمان عَجَلُ اللَّهِ تَعَالَى وَرَجْعَةُ الشَّرِيفِ، جواد مظفری، مجله: مشرق موعود تابستان ۱۳۸۶، سال اول، شماره ۲.
۶۶. شرح حال و ویژگی های بانوان رجعت کننده در حکومت امام زمان عَجَلُ اللَّهِ تَعَالَى وَرَجْعَةُ الشَّرِيفِ، جواد جعفری، فصلنامه مشرق موعود، شماره ۲، تابستان ۱۳۸۶ ص ۲۳.
۶۷. ضرورت عقلی «رجعت» در مکتب فکری عقیدتی شیعه، صدیقه نیک طبع، فصلنامه پژوهشگران فرهنگ، شماره ۲۸، بهار و تابستان ۱۳۹۰ ص ۱۴۵.
۶۸. فلسفه رجعت در نظام شیعه، عسکری اسلام پورکریمی، ماهنامه پاسدار اسلام، شماره ۳۱۸، خرداد ۱۳۸۷ ص ۴۰.
۶۹. فلسفه رجعت در نظام شیعه، ماهنامه پاسدار اسلام، شماره ۳۲۱، شهریور ۱۳۸۷ ص ۳۴.
۷۰. گفتاری کوتاه در باب عالم ذر و رجعت در قرآن، عبدالحسین طالعی، فصلنامه سفینه، شماره ۳۱، تابستان ۱۳۹۰ ص ۱۷۵.
۷۱. گفته ها و ناگفته ها درباره رجعت، حجت الاسلام والمسلمین طارمی، ماهنامه موعود، شماره ۹۱، شهریور ۱۳۸۷ ص ۳۰.
۷۲. مختصری از تعالیم رجعت و تناسخ در مثنوی مولوی، امیدوار مالملی، فصلنامه تحقیقات تعلیمی و غنایی زبان و ادب فارسی، شماره ۱۴، زمستان ۱۳۹۱ صص ۱۳۹، ۱۵۸.
۷۳. مستندات قرآنی عرضه باور به رجعت و موافقت پس از مرگ، در زیارت آل یاسین، روح اله شاهدی، اسحاق حسینی کوهساری، نشریه: انتظار موعود، شماره: ۳۸.

۷۴. معناکاوی رجعت و رفع نزاع برون فرقه ای، اسحاق طاهری سرتشنیزی، فصلنامه قیسات، شماره ۴۶، زمستان ۱۳۸۶ ص ۱۴۷.
۷۵. نقد و بررسی دیدگاه احمد حسن درباره رجعت، نصرت الله آیتی، مجله: مشرق موعود تابستان ۱۳۹۳، سال هشتم، شماره ۳۰.
۷۶. نگاهی تطبیقی به آموزه تناسخ در ادیان هندی و رجعت، احمد علی نیازی، نشریه: معرفت کلامی، شماره: ۷.
۷۷. نگاهی به رخدادهای آخرالزمان از منظر قرآن، دکتر علی نصیری، فصلنامه پژوهش های مهدوی، شماره ۱، تابستان ۱۳۹۰ ص ۱۱۶.
۷۸. یک ایده در امتداد دو اعتقاد: خواجه نصیرالدین طوسی و آموزه رجعت، محمد عمادی حائری، نشریه: آینه میراث، شماره: ۴۷.